

DATOS IDENTIFICATIVOS

Estratexias de cooperación ao desenvolvemento sostible

Materia	Estratexias de cooperación ao desenvolvemento sostible			
Código	P07G092V01410			
Titulación	Grao en Dirección e Xestión Pública (Presencial)			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	Mahou Lago, Xosé María			
Profesorado	Mahou Lago, Xosé María			
Correo-e	xmahou@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A cooperación ao desenvolvemento tense convertido nos últimos anos nun asunto relevante dentro das axendas tanto dos gobernos como das empresas privadas. Ademais, a aprobación da Axenda 2030 da ONU en 2015, que debe ser implementada polos Estados, dálle un forte pulo á cooperación como un elemento cardinal para acadar un planeta sostible dende o punto vista social, económico e medioambiental. Máis alo da axuda económica, a política de cooperación debe ser formulada dende unha óptica holística onde teña cabida a colaboración cos principais actores, fundamentalmente aqueles que viven e operan nos países beneficiarios, e teña en conta a variedade de ámbitos de intervención. Nesta materia intentaremos: -Comprender os fundamentos teórico-conceptuais da cooperación ao desenvolvemento. -Coñecer os ámbitos de traballo da cooperación. -Identificar os principais actores públicos e privados. -Achegarse ás políticas e plans de cooperación das distintas administracións territoriais do Estado			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que o alumnado demostre posuir e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral, e adoita encontrarse a un nivel que, se bien se apoia en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo
A2	Que o alumnado saiba aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que soen demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo
A3	Que o alumnado teña a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética
A4	Que o alumnado poida transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado
A5	Que o alumnado desenvolva aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía
B4	Comprometerse eticamente e ter vocación de servizo público
B5	Razonar criticamente
B7	Liderar e delegar responsabilidades no manexo de grupos de traballo
B9	Xenerar novas ideas relacionadas coa dirección e xestión pública
B10	Deseñar e xestionar proxectos
C3	Identificar os fundamentos da política comparada nun contexto de globalización
C4	Analizar o comportamento dos actores e procesos políticos e sociais e aplicar as técnicas de comunicación política

C15	Identificar as consecuencias que a toma de decisións e os actos dos servidores públicos teñen sobre as persoas e a sociedade. Particularmente, na solución de problemas éticos e morais, dentro da área da xestión e administración pública.
D1	Identificar o significado e aplicar a perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de acadar unha sociedade máis xusta e igualitaria
D2	Comunicarse de forma oral e escrita tanto nas linguas oficiais (castelán e galego) como nunha lingua estranxeira
D3	Sensibilizarse con temas medioambientais
D5	Integrar a aprendizaxe autónoma
D6	Adaptarse a novas situacións

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Identificar os fundamentos do desenvolvemento sostible e a súa incidencia nas persoas e no planeta.	A1	B4	C3	D1
	A2	B5	C4	D2
	A3	B7	C15	D3
	A4	B9		D5
	A5	B10		D6
Xustificar a pertinencia da aplicación da Axenda 2030 por parte das institucións públicas, en especial, nas políticas de igualdade de xénero.	A1	B4	C3	D1
	A2	B5	C4	D2
	A3	B7	C15	D3
	A4	B9		D5
	A5	B10		D6
Valorar de forma crítica e con argumentos claros e sólidos a implementación de Obxectivos de Desenvolvemento Sostible da Axenda 2030.	A1	B4	C3	D1
	A2	B5	C4	D2
	A3	B7	C15	D3
	A4	B9		D5
	A5	B10		D6
Demostrar a obrigación política e moral da cooperación ao desenvolvemento aos países do sur	A1	B4	C3	D1
	A2	B5	C4	D2
	A3	B7	C15	D3
	A4	B9		D5
	A5	B10		D6

Contidos

Tema	
Tema 1- Fundamentos teóricos da cooperación	1.1. Principais conceptos. Cooperación territorial vs cooperación ao desenvolvemento 1.2. O desenvolvemento sostible e a Axenda 2030 1.3. A entrada da cooperación na axenda institucional. Os valores postmaterialistas 1.4. A evolución da cooperación ao desenvolvemento. Da cooperación Norte → Sur ao Sur → Sur
Tema 2- Sectores principais da cooperación	2.1. Educación 2.2. Gobernabilidade democrática 2.3. Igualdade de xénero 2.4. Medio ambiente 2.5. Saúde
Tema 3- A estrutura de cooperación. Os actores	3.1. Organismos internacionais de cooperación multilateral 3.2. O Estado e demais niveis subestatais 3.3. O terceiro sector e as ONGD 3.4. As empresas privadas 3.5. A Universidade
Tema 4- Políticas de cooperación ao desenvolvemento	4.1. A política da UE 4.2. A política do Estado 4.3. A política da Xunta de Galicia 4.3. Os Concellos e deputacións. Fondo Galego de Cooperación e Solidariedade

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	14	41	55
Resolución de problemas	9.5	9.5	19
Resolución de problemas	9.5	9.5	19
Resolución de problemas	9.5	9.5	19
Resolución de problemas	9.5	9.5	19

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver as solucións axeitadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver as solucións axeitadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver as solucións axeitadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver as solucións axeitadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Foros de discusión	Actividades desenvolvidas nun contorno virtual na que se debaten temas diversos e de actualidade relacionados co ámbito académico e/ou profesional.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	O alumnado poderá resolver dúbidas con relación a algún aspecto da materia así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe
Resolución de problemas	O alumnado poderá resolver dúbidas con relación a algún aspecto da materia así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe
Resolución de problemas	O alumnado poderá resolver dúbidas con relación a algún aspecto da materia así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe
Resolución de problemas	O alumnado poderá resolver dúbidas con relación a algún aspecto da materia así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe
Resolución de problemas	O alumnado poderá resolver dúbidas con relación a algún aspecto da materia así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe
Foros de discusión	O alumnado poderá resolver dúbidas con relación a algún aspecto da materia así como atención ás súas necesidades e consultas relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa disciplina, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Resolución de problemas	Exercicio sobre fundamentos teóricos da cooperación	22	A1	B4	C3	D1
			A2	B5	C4	D2
			A3	B7	C15	D3
			A4	B9		D5
			A5	B10		D6

Resolución de problemas	Exercicio sobre os sectores principais da cooperación	22	A1	B4	C3	D1
			A2	B5	C4	D2
			A3	B7	C15	D3
			A4	B9		D5
			A5	B10		D6
Resolución de problemas	Exercicio sobre os actores de cooperación	22	A1	B4	C3	D1
			A2	B5	C4	D2
			A3	B7	C15	D3
			A4	B9		D5
			A5	B10		D6
Resolución de problemas	Exercicio sobre as políticas de cooperación ao desenvolvemento	22	A1	B4	C3	D1
			A2	B5	C4	D2
			A3	B7	C15	D3
			A4	B9		D5
			A5	B10		D6
Foros de discusión	Debate sobre un aspecto de actualidade vencellado co contido da materia	12	A1	B4	C3	D1
			A2	B5	C4	D2
			A3	B7	C15	D3
			A4	B9		D5
			A5	B10		D6

Outros comentarios sobre a Avaliación

Avaliación global e segunda oportunidade

Os estudantes que non cumpran os requisitos da avaliación continua ou se presenten na segunda oportunidade deberán realizar un exame final que constará de **4 preguntas tipo tema** e a **realización de 2 prácticas**. O valor do exame será de 10 puntos.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

ALONSO, José Antonio, Pablo AGUIRRE y Guillermo SANTANDER, **El nuevo rostro de la cooperación internacional para el desarrollo**, Madrid, La Catarata, 2020

DOMÍNGUEZ, Rafael y Simone LUCATELLO, **Introducción: historizando y descolonizando la cooperación para el desarrollo**, **Repensar el desarrollo desde el pasado de la cooperación internacional.**, Revista CIDOB d'Afers Internacionals, 2018

GUTIÉRREZ-GOIRIA, Jorge e Ignacio MARTÍNEZ, **Los límites de la Ayuda Oficial al Desarrollo y sus debates: pobreza y desigualdad**, Universidad de Valladolid, 2020

GUTIÉRREZ-GOIRIA, Jorge, Natalia MILLÁN e Ignacio Martínez, **Dentro o más allá de la ayuda: el difícil camino de la Coherencia de Políticas para el Desarrollo**, Revista Iberoamericana de Estudios de Desarrollo, 2017

LABAIEN, Irati, **La cooperación al desarrollo de las Comunidades autónomas del Estado español: relevancia, alcance y aportación específica**, Tesis doctoral UPV/EHU, 2014

MARTÍNEZ OSÉS, Pablo e Ignacio MARTÍNEZ, **La Agenda 2030: ¿cambiar el mundo sin cambiar la distribución del poder?**, Lan harremanak: Revista de relaciones laborales, 2016

NACIONES UNIDAS, **Transformar nuestro mundo: la Agenda 2030 para el Desarrollo Sostenible**, United Nations Publications, 2015

OCAMPO, José Antonio, **Gobernanza global y desarrollo**, Buenos Aires, Siglo XXI ed, 2015

OJEDA, Tahina, **Relaciones Internacionales y cooperación con enfoque Sur-Sur**, Madrid, La Catarata, 2016

OTILLO, Jose Angel, **El sistema de cooperación para el desarrollo**, Madrid, La Catarata, 2011

TASSARA, Carlo, **Cooperación internacional para el desarrollo: Gobierno, economía y sociedad**, Bogotá, Ediciones Unisalle, 2016

UNCETA, Koldo; MARTÍNEZ, Ignacio; GUTIÉRREZ GOIRIA, Jorge, **De la cooperación para el desarrollo a la cooperación para la convivencia global. Un análisis de la crisis de la cooperación desde la crisis del desarrollo.**, Cuadernos de Trabajo / Lan-Koadernoak Hegoa, 2021

Recomendacións